

NotatDato: 16.08.2019
Arkivsak: 2019/15599-4
Saksbehandlar: sisover

Til: Administrasjonsutvalet

Frå: Fylkesrådmannen

Løypemeldning-status bibliotekplan og budsjett 2020Innleiing

I sak PS 11/19 Ymse (27. mai 2019) gjorde Administrasjonsutvalet følgjande vedtak: « Det vert bede om ei løypemelding til neste møte i administrasjonsutvalet der ein får ei oversikt over status i biblioteksplanen og utfordringar knytt til budsjettarbeidet for 2020». I Strategi for utvikling av skulebibliotek vedtatt 08.12.2016 (2016/3968-1) finn vi at:

- 1. Arbeid med utvikling av gode bibliotekstenester i vidaregåande opplæring skal halde fram slik den nye strategiplanen skisserer.*
- 2. Finansiering av nye stillingar og kompetanseheving må avklårast fortløpande i årsbudsjett og økonomiplan.*

I arbeidet med løypemeldinga har Opplæringsavdelinga samarbeidet med fylkesbiblioteksjefen og skulebibliotekkoordinator.

For å få god oversikt over status i arbeidet, vart det gjennomført ei spørjeundersøking der 27 av 33 skular melde inn svar. Skulane ved skuleleiinga vart bedne om å gjere greie for nytta ressurs og om eventuelle planar om endringar i høve ressursbruk, om lokale til skulebibliotek, og først og fremst om dei har fagutdanna bibliotekar. I tillegg vart skulane bedne om å vurdere måloppnåinga på område knytt til dei strategiske måla for skulebiblioteka. Det er positivt at ein så stor del (82%) av skulane har prioritert å svare på undersøkinga. Alt i alt gir svarea eit godt bilete av status og utfordringar for skulane.

1. Arbeid med utvikling av gode bibliotekstenester

Skulane si vurdering av måloppnåinga av dei strategiske måla gir interessant informasjon om både korleis tenestene nyttast i dag, og korleis skulane ser for seg at dei kan nyttast framover. Mest interessant er skilnaden mellom opplevd nytte for lærarar på den eine sida og for elevar på den andre. Skulane meiner at skulebiblioteket er til stor inspirasjon, hjelp og støtte for lærarane. Her er det naturleg å tolke dette som hjelp med omsyn til undervisninga. For elevane er det særleg som sosial møteplass at biblioteket blir vurdert som

viktig. Auka motivasjon og mindre utanforskap er også vurdert som positive verknader av bibliotekstene.

Alle skulebiblioteka har ansvar for utlån av lærebøker, og dei vert sjølvstøtt også nytta til utlån av bøker og anna materiale. Rapportering av utlånstal blir gjort til Nasjonalbiblioteket kvar vår. Rapporteringa varierer mykje frå skule til skule, men ut frå dei tala vi har er det ein klår tendens til at skular med 100% bibliotekressurs har høgare utlån enn dei som har mindre arbeidskraft knytt til biblioteket. Eit døme er Fyllingsdalen med 583 elevar og med 100% bibliotekarstilling, der var utlånet av skjønnlitteratur i 2018 på 647. Til samanlikning var utlånet av skjønnlitteratur på Slåtthaug vgs i fjor 176 bøker, skulen har 650 elevar og 50% bibliotekressurs.

Det er særleg to typar av behov der skulane vurderer lågare måloppnåing gjennom denne undersøkinga. Det eine er spørsmål om skulebiblioteka sine bidrag til styrking av lesing og digitale ferdigheiter, og bidrag til auka gjennomføring. Spørsmåla viser til hovudmålet for det pedagogiske utviklingsarbeidet på skulane, og til grunnleggande ferdigheiter elevane skal utvikle. Det er naturleg å lese dette som eit uttrykk for at biblioteket i mindre grad er ein læringsarena enn ein sosial møteplass. Det andre er skulebibliotek som arena for kulturelle opplevingar. Dette siste, i motsetnad til det førre, kan delvis forklarast med økonomiske og budsjettmessige omsyn, i alle fall om ein meiner at det er andre enn elevane som skal bidra med det kulturelle. Eksempel på kulturelle aktivitetar som skulebiblioteket kan vere arena for utan store kostnader, kan vere utstillingar, lesesirklar og bokpresentasjonar. Quiz, sjakkturneringar og liknande konkurransar er andre aktivitetar som høyrer naturleg heime på skulebiblioteket. I tillegg er skulebiblioteket ofte arena for studieverkstader m.m.

Vurderingane som skulane her har gjort, speglar langt på veg dei erfaringar som skulebibliotekkoordinatorkultur og idrett har gjort seg i oppfølginga av dei bibliotekstilsette på skulane. Skulebiblioteket er i stor grad ein ressurs som kunne blitt betre nytta i skulekvardagen enn det som er tilfelle i dag. Dei fleste tiltaka som er skissert i strategiplanen kan bli realisert utan ekstra kostnader, eller med låge kostnader.

Det siste spørsmålet handlar om i kva grad biblioteket vert nytta som pedagogisk grep for å nå måla i dag, og korleis ein ser for seg bruk i framtida. Her er svara tydelege, med lågare måloppnåing i dag og planlagd høg måloppnåing i framtida. Ein kan ikkje vite nøyaktig kva som ligg i den planlagde bruken i framtida, men det er eit uttrykk for forventningar. Det er naturleg å tolke slik at desse forventningane knyttar seg til dei måla som i dag har låg skår. At bibliotekutdanna tilsette blir rekna med når skulane legg sine planar for eit skuleår, og inngår i møtetrestrukturen der det er naturleg, kan t.d. vere eitt grep. Det er sjølvstøtt at dei bidrar i skulen sitt arbeid med felles satsingsområde. Med tanke på den spesialkunnskapen som bibliotekutdanna har, kan dei bistå alle skulen sine fagmiljø.

2. Stillingar, kompetanseheving og lokale

Skulane har som nemnt også svart på spørsmål om ressursar, bibliotekfagleg bemanning og tal stillingar. 66,7 % av skulane har fagutdanna bibliotekar. Dette gjeld skulane som har svart, men talet samsvarer godt med situasjonen for skulane som heilheit.

Ressursen som er sett av på kvar skule spenner frå 5 til 150%, gjennomsnittleg 65 % (gjeld både fagutdanna og ikkje fagutdanna personale). Skulen med 5% er i ei særleg situasjon dette skuleåret. Det er lite endringar i stillingsprosent, men 5 av skulane melder at dei har redusert stillingsstorleiken, og at dette skuldast krevjande økonomi og signal frå skuleeigar om usikkerheit om budsjettmidlar til bibliotekarar. Ein skule har auka ressursen med 50% grunna auka elevtal og generelt aukande bruk av bibliotekstene. Alle skular har eige biblioteklokale, og 77,8 % svarar at dei har funksjonelle lokale. Som vist til her så har 5 av skulane redusert noko i ressursane som går til stillingar på skulebiblioteka. I tillegg melder 13 av skulane at dei dei siste åra har redusert i ressursen som går til pedagogiske leing og

nokre skular nyttar også mindre ressurs til merkantil støtte. Ei sak som fekk stor merksemd var elevinspektørstillingane når dei ble lagd ned i heile fylket i 2017. Det som kjem fram er at desse grepa er tekne for å halde budsjetta, jf. punkta ovanfor.

Dei siste 4 åra har budsjettramma til opplæringssektoren i Hordaland fylkeskommune vorte redusert med om lag 100 mill kr. I 2020 er budsjettramma til opplæring og kompetanse i Vestland fylkeskommune redusert med 36 mill kr. Den økonomiske situasjonen gjer at det er rimeleg å legge til grunn at budsjettramma vil verte redusert om lag same sum kvart av åra i økonomiplanperioden (2020-2023). Skulane har sett gjennomført fleire tiltak for å tilpasse drifta til budsjettramma. Talet på skular og talet på klassar er redusert. Resultatet er høgare snitt elevtal pr klasse samstundes som den pedagogiske leiingsressursen har blitt redusert. Det har ført til at skulane i stadig større grad må slå saman fleire klassar i fellesfag på yrkesfag. Det vert også stilt høgare krav enn tidlegare til tal elevar før skulane ser seg råd til å setje i gang programfag, noko som fører til mindre breidde og variasjon i tilbodet til elevane spesielt på studiespesialiserande utdanningsprogram. Tilbakemeldingane frå skulane er at den økonomiske situasjonen er krevjande.

Dei bibliotekansvarlege utgjer eit eige fagleg nettverk på line med andre fagnettverk innan opplæring og nyttar godt av de same ordningane som gjeld fagnettverk, t.d. med ressurs til møte og intern og ekstern kompetanseheving. Ressursen som er sett av har vore vidareført dei siste åra på same nivå. Arbeidet er leia av ein skulebibliotekkoordinator.

For å lukkast med strategiplanen er funksjonelle og trivelege bibliotekslokale viktig. På spørsmål om dette meldar nærare 80 % at dei opplever at dei har gode lokale. Bibliotekslokale er noko det også er stor merksemd på når fylkeskommunen anten renoverer eller bygger nye skular.

Dei vidaregåande skulane i Sogn og Fjordane har ulike løysingar for å tilby skulebibliotek. Om lag ein tredjedel har kombinasjonsbibliotek med folkebiblioteket lokalisert på den vidaregåande skulen. Dei resterande har eigne skulebibliotek betjent med bibliotekar eller ressurs øyremerka til drift av bibliotektenestene.

I arbeidet med delprosjekta fram mot Vestland inngår også bibliotek som tema under delprosjektet Heilskap og kvalitet i den vidaregåande opplæringa (DP 1.2). Det skal leverast rapport med kartlegging av no-situasjonen (begge fylka). Rapporten skal også identifisere kritiske faktorar i overgangen og kome med tilråding om korleis oppgåva (her bibliotektenester) kan løysast i Vestland fylke.

3. Budsjett 2020

Måla for opplæringssektoren er auka læringsutbytte og fullføring. Resultata har vist betring kvart år og skulane jobbar målretta med tiltak for å oppnå måla. Blant utfordringane som må møtast neste år er mellom anna ei markant auka i 1. februar søkjarar som har dålegare føresetnadar for å gjennomføre. Ungdataundersøkinga for 2019 viser at utfordringsbileta frå dei siste åra fortset å auke. Det vert i rapporten vist til t.d. utfordringar knytt til folkehelse (sjølvrapporterte psykiske plager) og færre som trivast på skulen. Slik skuleeigar ser det vil desse utviklingstrekkane sannsynlegvis krevje meir omfattande tilrettelegging i læringsarbeidet enn kva som har vore vanleg, i tillegg til gode og nære elevtenester må ressursane innanfor dei rammer sektoren får tildelt målrettast tilsvarande.

Fylkesdirektør opplæring seier seg glad for at skulane ønsker å nytte skulebiblioteka enno meir som eit pedagogisk grep for å nå måla for sektoren og oppfordrar til auka samarbeid og betre utnytting av dei ressursane som finst innanfor dei rammene vi har til rådvelde. Til tross for at vi enno har ein veg å gå med omsyn til å nå måla når det gjeld bemanning i strategi for skulebiblioteka, kan ikkje fylkesdirektør opplæring sjå at budsjettet for 2020 gjer rom for auke i tal tilsette ved skulebiblioteka.